

Universitätsbibliothek Paderborn

Cvrsvs Theologici ...

Ea Brevitate Conscriptus, Qvam Tot Tantarvmqve Rervm Amplitudo Et
Varietas Patitvr ...

Quas Prima Pars Et Prima Secundæ Divi Thomæ Complectvntvr -
Qvæstiones Insvper Ad Mores & praxim spectantes, quæ peculiarem cum
Scholasticis habent connexionem, declarantur

Carleton, Thomas Compton

Leodii, 1659

Sect. III. In quibus animæ potentiis reperiantur peccata.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13718

Facilius committitur peccatum veniale, quam mortale.

peccatum multò facilius admittitur quam mortale, & ut dici solet, nemo repente fit pessimus. Accedit quod superiore sectione diximus, pueros scilicet ad usum rationis venientes, ob successivam organi dispositionem, prius imperfectam circa objecta omnia habere cognitionem, & sufficientem ad veniale peccatum, quam perfectam, & sufficientem ad mortale. Unde, licet primo exiguae illius lucis instanti objectum iis, etiam mortaliter malum occurreret, sicut tamen volendo illud ante omnem rationis usum non omnino peccabunt, ita idem nunc volendo, non peccant mortaliter, sed tantum venialiter, ob cognitionis imperfectionem.

V.
Obj. Sequi hominem ob scilum veniale peccatum puniendum.

Dices: si quis ex hac vita decedat habens peccatum aliquod veniale cum solo originali conjunctum, peccatum illud quoad culpam nunquam remitteretur, & consequenter nec quoad poenam; ergo hic homo in aeternum poenam sensus ob veniale peccatum puniretur, idque in inferno damnatorum, cum nullus alius locus sit aeternae poenae sensus assignatus. Hoc est fundamentum contrariae sententiae, propter quod illius auctores affirmant non posse veniale peccatum cum solo originali in quoquam reperiri.

VI.
Varij circa poenam hinc peccato veniali debitam respondentis modi.

Paludanus in 4. Dist. 16. q. 1. art. 1. num. 22. & 23. admittens posse hominem in peccato originali cum solo veniali ex hac vita decedere, dicere videtur peccatum hoc veniale per actum naturalem contritionis, vel dilectionis Dei super omnia tolli primo instanti separationis animae à corpore, sicut Theologi aliqui in illo qui in gratia existens moritur cum peccato veniali, dicunt peccatum hoc primo post mortem instanti per actum contritionis aut amoris Dei supernaturalis auferri, eodem quippe modo se ille habere videtur quoad felicitatem naturalem eo gradu habendam quo eam habent pueri in originali decedentes, quo is, qui in gratia moritur, se se habet ad felicitatem supernaturalem.

Primus est, hoc peccatum veniale post mortem solvi.

VII.
Concedunt aliqui hunc hominem levi poenam semper puniendum.

Halensis admittere videtur sequelam, illud scilicet veniale peccatum ratione conjunctionis cum originali perpetuò duraturum, ac proinde levi aliqua poena semper puniendum. Alii verò addunt hunc hominem praedictam illam levem poenam in ipso inferno damnatorum perpetuò passurum. Hoc tamen nullo modo videtur admittendum; nec enim verisimile est eum qui Deum nunquam graviter offendit, in loco diabolo & angelis ejus parato puniendum. Si quis ergo hanc Halensis sententiam sequi velit, dicere poterit hominem illum in ipso limbo puerorum levi aliqua tristitia semper hoc nomine afficiendum.

VIII.
Ad Dei providentiam spectat, ut homo ille in hoc statu non moriatur.

Tertiò dici potest, sicut contrariae sententiae auctores asserunt, ad divinam providentiam spectare, ut eum qui est in peccato originali non prius patiat peccare venialiter, quam peccaverit mortaliter: dici, inquam, in nostra sententia potest, ad eandem providentiam spectare, ut, Deo ita disponente, nunquam in eo statu moriatur. Deinde sicut nonnulli asserunt, quamvis peccatum veniale conjunctum cum mortali nunquam in inferno remittatur quoad culpam, poenam tamen illius post tempus cessare, tunc scilicet quando tantum passus est, quantum peccatum illud merebatur, sicque etiam non possit hic in inferno pro veniali illo satisfacere, posse tamen satisfacere: idem de veniali dici potest conjuncto cum originali, quicumque denuum sit locus in quo puniatur.

Dicitur multi posse hominem in inferno pro peccato veniali satisfacere.

IX.
Obj. dari praecipuum

Dices secundò: homo primo instanti usus rationis tenetur sub mortali scilicet ad Deum per actum

dilectionis Dei super omnia convertere: quod si faciat, justificabitur, sicque tollitur peccatum originale; si non faciat, peccabit mortaliter; ergo peccatum veniale reperiri nunquam potest cum solo originali: ita Thomistae omnes, videturque expressa Divi Thomae sententia.

Hoc tamen admodum videtur difficile: primò quia nullibi constat de ejusmodi praecipuo: secundò, licet enim esset, posset tamen puer illud invincibiliter ignorare: tertio, facile objectis sensibilibus, quibus ab incunabulis assuevit, distrahi illo instanti puer potest, quo minus hac de recogitet, sicque circa unum ex his objectis peccare venialiter: quarto, quo pacto sciet puer quodnam sit primum instans usus rationis: quinto, quis unquam recordatur se primo instanti hoc fecisse, aut deliberatè omisisse: sexto, nam ut sectione praecedente ostendi, datur tempus aliquod imperfecti usus rationis, in quo nequit puer peccare mortaliter, sed tantum venialiter, ob imperfectam scilicet organi dispositionem, & actuum perfectorum incapacitatem: septimò, qui graviter Deum actuali peccato offendit, non tenetur statim post lapsum se ad Deum convertere, cum tamen non minus Deo sit obstrictus. Haec, & alia praedictam opinionem maximè reddunt difficilem. Dicendum itaque cum communi Doctorum sententia nullum dari hujusmodi praecipuum de dilectione Dei primo rationis instanti habendà, ac proinde nihil obistere quo minus possit dari peccatum veniale cum solo originali conjunctum.

diligendi Deum primo rationis instanti.

X.
De hujusmodi praecipuo dilectionis Dei super omnia nullibi constat.

Ex varijs capitulis ostenditur praecipuum diligendi Deum illi instanti non dari.

SECTIO TERTIA.

In quibus anima potentius reperiantur peccata.

QUÆDAM hac de re dicta sunt supra, Disp. 99. sect. secundà. Etiam si ergo peccatum in solâ voluntate existat ut in causâ peccante, seu praecipuâ radice movente, ut aiunt (quo sensu S. Thomas hic q. 74. art. 2. ad primum & tertium negat in potentiis externis seu sensibus reperiri peccatum) in omnibus tamen iis membris & potentiis quodammodo reperitur, quæ voluntati ita subjiciuntur ut sit in illius potestate eas applicare ad operandum, vel etiam ab operatione amovere, ut in intellectu, appetitu, sensibus etiam externis, imò ipsis membris, oculis exempli gratiâ, manibus, & reliquis, quæ sunt instrumenta peccandi. Unde & has operationes aperire debent homines in confessione.

I.
In solâ voluntate existat peccatum.

In alijs tamen potentiis aliquo modo reperitur.

Licet verò in hoc sit paritas inter potentiam nutritivam & sensus externos, quod & hi & illa, ubi semel applicantur, agant necessariò, actio tamen nutritiva non est peccatum, sicut actiones sensuum, sed effectus tantum peccati, cum non sit in potestate voluntatis quovis instanti illam impedire, sed applicatâ semel materiâ, operatur postea potentia nutritiva omnino necessariò etiam contradicente voluntate; at verò voluntas quocunque tempore potest sensus externos ab agendo retrahere, vel impedire, etiam primo instanti, quod non contingit in potentia nutritivâ, nequidem quoad primum instans operationis, quod nunquam est, nisi aliquantulum post materiâ applicationem.

II.
Differentia quoad rationem subiecti peccatorum inter potentiam nutritivam, & sensus externos.

Dixi peccatum esse in solâ voluntate, ut in causâ peccante, unde sine aliquo consensu vel operatione illius, nullum in alijs potentiis esse potest peccatum.

III.

Concupiscentia seu appetitus sensitivus hic in nobis non est peccatum.

peccatum. Quare falsum est quod docent nostri temporis sectarii, ut refert Bellarminus lib. 5. de amissione gratiae cap. 5. & Tannerus hic, d. 4. q. 8. dub. 3. nempe & ipsam concupiscentiam, seu facultatem appetitus sensitivi jam corruptam, prout remanet post justificationem, & omnes ejus motus inordinatos, quantumvis involuntarios, & libertatis expertes, esse peccata. Hoc inquam falsum est, & in Concilio Tridentino sessione quinta, num. quinto damnatum: imò per se constat esse peccatum à ratione alienum.

IV. In appetitu sensitivo non est libertas sufficiens ad peccatum veniale.

Falsum etiam est quod affirmat Cajetanus, appetitum scilicet ex se habere libertatem sufficientem ad peccatum veniale. Quod similiter ex eodem loco Concilii Tridentini jam citati refellitur; sicut concupiscentia noceret renatis, etiam non consentientibus, & homines vel in somno peccarent, cum non minus perfectæ tunc sint operationes appetitus, quam in vigiliâ.

V. Motus primus primi esse inquitur peccata.

Sunt ergo aliqui sensuati motus prorsus involuntarii, qui motus primo primi vocantur, planè prævenientes rationem & voluntatem, & hi nec sunt nec esse possunt peccata. Alii sunt qui vocantur à Theologis secundo primi, nempe tenuem saltem aliquam rationis advertentiam consequentes. Tertio tandem sunt motus cum plena advertentia, & de his quid sentiant Theologi modicemus. Progressus itaque in peccatis committendis plerumque per dictos tres gradus procedit, vel in motibus voluntatis, vel appetitus, sicque prius frequenter committitur veniale peccatum, quam mortale. Videantur Auctores citati, ubi latè doctrinam catholicam contra hæreticos eam impetantes propugnant.

V. Motus primum appetitus quo patitur tenetur quis reprimere.

Quæres, utrum si in se plenè advertat quis motum aliquem pravum appetitus, peccet non cum reprimendo. Respondetur, si sit periculum consensus peccati: ita communis Theologorum sententia, cum secundum omnes sit peccatum. exponere se manifesto periculo graviter peccandi. Interdum tamen hoc non obstante excusari cum posse à peccato docet Sanchez lib. 1. in decal. cap. 8. num. tertio.

VI. Consentit illi qui non esse peccatum, saltem grave, non reprimere motum primum.

Si verò absit periculum consensus, aut alterius effectus mali secuturi, non esse peccatum, saltem mortale, hujusmodi motus non reprimere censent aliqui: ita Lorca hic, d. 28. memb. 2. Cajetanus verbo delectatio, & probabile existimat Sanchez lib. 9. de matrimonio, cap. 45. num. 25. & lib. 1. in decalogum cap. 2. num. 13. citans pro eodem S. Thomam, S. Bonaventuram, & alios multos: idem sentit Toletus lib. 5. summae cap. 14. num. 5. eandem etiam sententiam ut probabilem tenet Filliucius tract. 21. cap. 8. num. 284. & alii.

VII. Contraria sententia communior est. & in praxi tenenda.

Contraria tamen sententia est communior, & in praxi tenenda, ita Valentia 1. 2. d. 6. q. 4. puncto 3. aïens esse passim receptam, Azor, Lessius lib. 4. de jure & justitia, cap. 3. num. 117. Zumel, Laymannus, Vasquez 1. 2. d. 108. cap. 2. ubi alios refert, & addit contrariam sententiam plerisque nostri temporis doctoribus videri improbabilem. Fundamentum hujus sententiæ eò tandem reducit, quòd semper sit morale periculum consensus, nisi voluntas conetur resistere. Ait tamen Sanchez sufficere, si formalem illius delectationis, displicentiam excitet, quæ licet sit inefficax ad reprimendum actum appetitus, est tamen efficax ad cohibendum liberum voluntatis consensum; & contrarium, inquit hi auctores, præsumptioni & nimia de se confidentiæ merito tribueretur. Præterea addit Sanchez & rectè, etiam positâ illâ

Ratio est, quia semper hic in re tenetur periculum consensus.

displicentiâ, si nihilominus timeatur alius effectus malus, tenetur quis ulterius novo titulo actum ipsum appetitus reprimere.

SECTIO QUARTA.

De morosis delectationibus.

NOTANDUM cum Sanchez lib. 1. in decalogum, cap. 2. & communi omnium sententiâ, deduciturque ex S. Thoma 1. 2. q. 74. art. 6. ad tertium, nomen delectationis morosæ non desumi à morâ temporis, cum vel momento perfici possit, sicut alia peccata: sed per morosam delectationem intelligimus plenam ac deliberatam acceptationem delectationis de opere malo, seu liberum consensum ad illam habendam, etiam si habeat voluntatem opus ipsum non patrândi. Quæstio itaque præfens est an hujusmodi delectatio deliberata, de objecto mortaliter malo sit peccatum mortale.

I. Quid morosa delectationis nomen intelligatur.

Dicendum primò: delectari hoc modo de opere aliquo malo, non prout malum est, sed sub aliqua alia ratione, non est mortale: ita omnes communiter. Ratio est, quia hic actus ex modo tendendi non fertur in malitiam, sed tendit in actum illum sub alia ratione: quare hujusmodi effectus non excludit poenitentiam & retractationem operis mali. Sic complacere de furto exempli gratiâ, ut artificiosè vel ingeniosè factò, & similibus, non est peccatum. Unde & viros bonos passim videmus horum narratione delectari, & iis auditis ridere; qui tamen ut peccata sunt eadem maximè detestantur.

II. Delectari de furto gravi, non ut furum est, sed ut artificiosè factum, non est mortale.

Dicendum secundò: quidquid sit de delectatione alicujus operis vel objecti mali, de quo statim, non tamen esse peccatum mortale per se loquendo delectari in cogitatione rei alicujus etiam mortaliter male: ita S. Thomas citatus art. 8. & omnes communiter; ut si quis v. g. delectetur de subtili speculatione rei male, studii causa: sicut etiam si delectetur in pulchrâ & artificiosâ imagine rei male. Ratio est quia hæc non est delectatio de re ipsa mala, saltem tanquam de objecto directo & principali, sed de alio, ab illa planè distincto. Sic passim delectamur spectando in imaginibus ad vivum expressam Christi passionem, ac tormenta martyrum, & eò magis, quò artificiosius fuerint adumbrata.

III. Delectari studii causa, de cogitatione, seu subtili speculatione rei mortalis, non est per se loquendo mortale.

Dixi non esse peccatum mortale, si enim quis merè ob curiositatem, vel sine ullo honesto fine delectari in cogitatione rei alicujus male vellet, peccaret venialiter: dixi etiam per se loquendo: si enim hinc oriretur periculum consensus in perpetrationem vel delectationem rei ipsius male, vel alterius mali effectus, teneretur sub peccato desistere, juxta dicta sectione præcedente.

IV. Possit tamen in hujusmodi speculatione esse peccatum veniale.

Hic tamen abstraho ab opinionibus philosophicis; qui enim asserunt nihil delectare posse nisi ipsum directè etiam cognoscatur, dicent in præfenti semper quando quis delectatur de hujusmodi cogitatione, dari aliam super eam reflectentem, sicut in materia de beatitudine cum Patre Vasquez ibidem, d. 15. cap. 4. num. 20. & aliis diximus de delectatione, quam beati habent, non de Deo solo, seu beatitudine objectivâ, sed de ipsa etiam visione, seu formali. Alii nihilominus volunt non esse necessariam hujusmodi cogitationem reflexam, sed ipsum actum studii, prout directè terminatur ad objectum illud extrinsecum, indirectè & virtuali quadam

V. Non videtur multum necessarium ut delectatio super habeat reflectentem, sed ipsam cogitationem directè virtualiter reflectere supra se.

